Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Flores vltimarum voluntatu[m] non sine sudore collecti p[er] d[omi]n[u]m Rolandinu[m] Bononie[n]sem Juris vtriusq[ue] p[ro]fessore[m] opti[m]e meritu[m] Annexo in calce peculiari quoda[m] ...

Rolandinus <de Passageriis>

Parrhisiis, 1514

De compendiosa substitutione. Rubri. xxvi

urn:nbn:de:bsz:31-115460

Visual Library

gloſum eſſe factuz: rñdet Bar. in
d. l. ex facto. in pñ. in vltima q̃ſtio
ne. ꝙ ſic. arg. eoꝝ que dixi tin ma-
teria pupillaris ſub. in. l. in pupil
lari. ff. eo. ⁊ tetigi etiã. s̃. ſuis locꝭ
Hec in p̃ſentiarũ de exẽplari ſub
ſtitutione ſufficiant. quã ſi latius
videre cupias: recurre ad Bal. et
alios ſcribentes in ſepe. d. l. huma
nitatis. et Bar. in ſepe. d. l. ex fa-
cto. in princi. ⁊ Ange. are. in. d. §.
qua ratione. Gerardus mulert.

¶ De compẽdioſa ſub-ſtitutiõe. Rubri. xxvj.

Primus iã de
trb⁹ directis ſubſtitu
tiõib⁹: nũc de q̃rta ſcz
ↄpẽdioſa dicam⁹. Sz
qꝛ ↄpẽdioſa ſit aliqñ a
milite: aliqñ a pagano. i. ñ milite.
⁊ cũ illos d' qb⁹ loquit̃ lex milites
nr̃o tẽpore non habeam⁹. ideo illa
cõpẽdioſa ⁊ ei⁹ effectu q̃ a milite
ſit omiſſa: referam⁹ nos ad eã tm̃
que a pagano fieri põt. eo ꝙ illis
expedit vti exẽplis que opationi
noſtre: ac q̃tidianis exercitijs pro
ximiora ⁊ aptiora ſũt. Vñ in poe

Verſus

tria noua d'r. Quelibet ars gau-
det pprijs ſi ſint ſua ṽba. Limitib⁹
cõtẽta ſuis: cũ veneris extra. In
cõmune tonet: placeat cõib⁹ vti.

Milites nr̃i tpis non hñt p̃uilegia ãtiquit⁹ cõceſſa.

¶ Additio. Aduerte ꝙ milites
nr̃i tpis nõ habẽt p̃uilegia antiq̃-
tus ↄceſſa: qꝛ ñ pugnãt ꝑ repub.
ita dicit Panor. i. c. raynuti⁹. de
teſta. in. viij. col. de q̃ vide nota. ꝑ
Ci. et alios ſcribẽtes in. l. i. C. de
iuris ⁊ facti igno. ⁊ ꝑ Ange. are. i
§. plane. iſti. de teſt. mili. ⁊ ꝑ Bal.
in. l. in teſtamento. i. C. illo titu. in
vltima q̃ſtione. Gerard⁹ mulert.

Subſtitutionis cõpẽdioſe que ſit forma.

¶ Eſt igit̃ ↄpẽdioſe ſubſtitutiõis
hec for̃a. An. filiũ meũ mihi here
dẽ iſtituo/ verũtñ ſi dict⁹ fili⁹ me⁹
q̃ñcũqꝫ deceſſerit Frã. ſit heres.
vt. C. de ipu. ⁊ alijs ſub. l. p̃cib⁹. ⁊
ff. de vulg. l. ṽbis. ⁊. l. cẽturio. Eo
p̃cognito ꝙ ↄpẽdioſa fieri nõ p̃t a
pagano ñ filio pupillo i ptãte exi
ſtẽti. ꝑpt ſilitudinẽ quã hꝫ cũ pu
pillari. vt. j. dicet̃. ⁊ iõ horũ ṽboꝝ
effect⁹ tal' ẽ. qꝛ ſi An. deceſſerit in
pupillari etate: ſubſtitutus ille ad
oia p̃ris ⁊ filij bona vocat̃ iure di-
recto: excluſa penit⁹ mr̃e et q̃libet
alia pſõa q̃ poterat ipĩ pupillo ab
iteſtato venire. d. l. centurio. ff. de
vulg. et. d. l. p̃cib⁹. C. de ipube. et
alijs ſubſti. Si ãt An. fiat pubes
incõtinẽti ſubſtitutio p̃dicta peni
tus euaneſcit: ⁊ poterit ipẽ An. pu
bes fact⁹ teſtari de oĩb⁹ bonis pa
tris ⁊ ſuis/ ⁊ ſibi de herede ꝓ libi-
to ꝓuidere. ⁊ ſi iteſtat⁹ moriat̃ ſuc
cedet ei mat' vl' q̃libet ab iteſtato
veniẽs: excluſo ⁊ remoto penitus
ſubſtituto. vt. ff. de vul. ⁊ pu. ſub.
d. l. ṽbis. et. d. l. cẽturio. Nã lꝫ ꝓ-
pria ſignificatio hui⁹ aduerbij q̃ñ
cũqꝫ ad oẽ tp̃s ſe extẽdat: pupilla
re adultũ. ⁊c. tñ virtute hoꝝ ṽbo-
rũ Frã. ſit heres: q̃ directa ṽba ſũt:
ſignificatio illi⁹ aduerbij q̃ñcũqꝫ
tm̃mõ ad pupillare tp̃s i hoc caſu
reſtrĩgit̃. qꝛ ꝑ talia ṽba videor vo
luiſſe filio meo ĩfra pupillare tp̃s
de herede ꝓuidere. qđ quidẽ poſt
pupillarẽ etatẽ mihi facere nõ li-
cet. vt iſti. de pu. ſub. §. quo caſu.
⁊. d. l. verbis. ⁊ ideo expirat ad pu
bertatis ingreſſum.

¶ Additõ. Predicta lati⁹ exami-
nabo. j. in pñ. vltime magne addi-
tionis. Gerardus mulert.

¶ Et ita p̃tꝫ ꝙ hec ↄpẽdioſa cõti
net i ſe pupillarem expreſſam. ſci
licet quantũ ad effectum.

¶ Additio Vide q̃ dixi. s̃. i rub.
de ſubſti. vul. ⁊c̃. poſt principiuz
magne additiõis. ibi. his p̃miſſis
dicit idẽ. Bar. ⁊c̃. Gerard⁹ mu.

Subſtitutio cõpẽdioſa quare dicat̃ ↄpẽdioſa.

¶ Vñ ꝑpterea d'r ↄpẽdioſa: qꝛ ſub
cõpẽdio hui⁹ aduerbij q̃ñcũqꝫ cõ
tinet pupillarẽ. q̃ alit̃ ꝓlixiorib⁹
ṽbis hꝫ fieri. ⁊ hinc ẽ ꝙ ſoli filio
pupillo ⁊ i ptãte exiſtẽti fieri põt.

¶ Additio. Alias dicit̄ cōpēdio-
ſa. q2 ſub cōpendio verboꝝ ꝛ bre
uitate multas cōplectit̄ ſubſtitu-
tiōes. ſ. vulgarē: pupillarē: ꝛ fidei
cōmiſſariā. ita vult glo. in ꝟbo fi-
deicōmiſſi. ibi. dr̄ ꝙ cōpēdioſa ꝛc.
in. d. l. p̄cib⁹. C. d̄ ipu. et alijs ſub
ſti. ꝛ eſt hoc nomē compēdioſa ab
impatore iductum. vt. d. l. p̄cib⁹.
ita dicit Jaſon maij. in addi. ſuis
ad Chriſto. porcū i. §. q̄ rōne. inſti.
de pupil. ſubſti. additiōe. xi. Sed
ꝯtra p̄dicta oppono. breuiloq̄ ſub
ſtitutio etiā ꝯplectit̄ multas ſub-
ſtitutiōes ſub cōpēdio. hoc ē bre-
uitate ꝟboꝝ / vt videbis. ī. prima
rubri. ꝙ ſunt vnū ꝛ idē ſubſtitutio
breuiloq̄ ꝛ ꝯpēdioſa. vt ꝗd igit̄ ha
bent diuerſos tractat⁹ ꝫ. l. ſi idē.
C. d̄ codicil. Bal. ī. d. l. p̄cib⁹. ꝟſi.
mō ꝫ p ordinē opponamus ꝛc. re

Subſti-
tutio cō-
pēdioſa
ꝛ breui-
loq̄ quō
differāt

ſpōdet ꝙ nō ſunt vnū et idem. im
mo eſt differentia. nā breuiloqua
ſub compendio perſonaꝝ cōtinet
plures ſubſtitutiones et non pōt
fieri niſi plures ſint perſone inter
quas fiet hincide. put. ī. proxima
rubri. patebit: ſed cōpendioſa ſub
cōpendio tēporū eſt apta ad plu-
res ſubſtitutionū qualitates: q̄s ſi
bi aſſignat caſus ꝛ natura vel int
pretatio verborū. Nec obſtat ſm
eundē Bal. vbi. ſ. ꝙ compēdioſa
aliquādo non cōtinet niſi vnā ſub
ſtitutionē directam tantū: vl' vnā
fideicōmiſſariam tantū: q2 cōſide
ratur aptitudo nō actus. licet eni
actum aliquādo determinatū ha
beat ad vnā: aptitudinē tamē ha-

Subſti-
tutio cō-
pēdioſa
que ſit.

bet ad plures ſpecies. Item adde
ꝙ cōpēdioſa ſubſtitutio eſt illa q̄
ſub cōditione mortis vl' alia: mul
ta cōplectitur tēpora. vt. d. l. cen-
turio. ff. de vulga. iuncta. d. l. pre-
cibus. C. de ipube. et alijs ſubſti.
nā ſiue dicat̄ quādocūq3 deceſſe-
rit ſine limitatiōe tēporis: ſiue di
cat̄ ſi deceſſerit itra. xxx. annos/
et ſic cū limitatiōe temporis: vel
cum alia conditione: vt ſi aliquid
fecerit vl' euenerit: eſt ſubſtitutio
compendioſa. et cōplectitur mul-
ta tēpora. ſcilicet tēp⁹ pupillaris
etatis / ſi eſt facta pupillis: et tem
pus pubertatis. d. l. precibus. et
d. l. centurio: ita dicit dictus domi
nus Jaſon maij. vbi. ſ. An autē
iſta compendioſa ſit de per ſe ſub
ſtitutio: an ꝓ quedam adiectioꝫ
dicam. ī. iſta rubri. in vltima ma-
gna additione. in fine. Be. mu.

¶ Uerum ꝗuis predicta ſubſti-
tutio ſui natura ſimpliciter dire-
cta ſit. attamen aliq̄ poſſunt in ea
verba vel conditiones apponi / vel
aliqua imutari que in fideicōmiſ-
ſariā eā conuertēt / ꝛ ad ius et na
turam fideicommiſſi reducent: et
quia hec habent fieri in exemplis
vl' formis que nobis ignorare nō
expedit: eo ꝙ de facili poſſent cō-
tingere. ideo de illis videndū eſt.
Prima igitur forma hec eſt / ſi di
ctus fili⁹ meus quandocunq3 de-
ceſſerit Fran. ſubſtituo. nam hoc
verbum ſubſtituo trahit hāc ſub-
ſtitutionem totaliter ad fideicom
miſſum. vt. C. de inſti. ſub. con. fa
ctis. l. generaliter. §. penulti. et p̄-
dictum aduerbiū: quandocunq3 :
in hoc caſu ſeruat ſuam propriā
ſignificationē et reſpicit omne tē
pus: et rem omni tempore ſuadet
valere. vt. ff. de re. dubijs. l. quoti
ens. ij. hinc eſt ꝙ quocunq3 tem-
pore. An. moriat̄ ſiue pupillari ſi
ue adulto ſiue maiori tempore / vi
detur virtute huius verbi ſubſti-
tuo: q̄d in hoc caſu trahit hec ver
ba ad fideicōmiſſū. vt dictū eſt.
rogatus eſſe a teſtatore per fidei-
cōmiſſum hereditatem poſt mor-
tem reſtituere ſubſtituto. heredi-
tatem ſciꝫ. i. bona teſtatoris.

¶ Additio. Nota diligēter et di-
ctis dn̄i Rolādini multum refer-
ri an quis dicat: filium meū here
dē inſtituo: et q̄ncunq3 deceſſerit

Fran. ſit heres. adde vel Frā. inſti-
tuo. vel an dicat Frā. ſubſtituo: ⁊
hoc ex eo q̄a eſt differentia inter
iſta verba. vt latiꝰ. j. oſtēdā. G. m.
¶ Un̄ qñcunq; morief ipſe An.
mater et quicūq; ſucceſſorū eius
ſiue ex teſtamēto. ſiue ab inteſta-
to venientes hereditatem ipſam
adibunt: et aditā reſtituēt ſubſti-
tuto ex iure fideicō. vt inſti. de fi-
deicō. here. §. ſed q2 ſtipulationes
Sed defalcabūt et retinebūt ſibi
primo ipſi An. legitimā portionē
ſcz tertiā illius quā habuiſſet ab
inteſtato/ ſi ipſe erat de liberis te-
ſtatoris ad quos ſpectabat legiti
ma. in hoc ei teſtator eū grauare
nō poterat. vt. C. de inoffi. teſta. l.
quoniā in priorib⁹. de reliq̄s vero
duabus ꝑtibus defalcabunt tre-
bellianicā ſcz quartā: et ita habe
bunt dimidiā. Alterā vero reſti-
tuent ſubſtituto ex iure fideicom.
vt dictum eſt.
¶ Additio. Hoc ꝓbat. c. raynu-
tius de teſta. Et ſic nota ꝙ habet
duplicē falcidiā: ſcz iure nature
debitā et trebellianicā. de quo in
dicto. c. raynuti⁹. de hoc dicā la-
tius. j. in rubri. de falcidie detra
ctionis a teſtatore facta ꝓhibitio
ne. vbi vide. Gerardus mulert.
¶ Itē retinebunt ſibi oīa bona q̄
habebat ipſe An. ꝑter bona teſta
toris. nā de ſuis tātūmodo bonis
rogaſſe intelligitur non heredis.
¶ Additio. Facit. l. ex factō. i pn.
ibi/ vt hereditatē ſuam. ⁊c. ff. ad
trebelli. Gerardus mulert.
¶ Si vero nō erat de liberis teſta
toris/ defalcabūt tantūmodo tre-
bellianicā et habebūt oīa alia bo-
na que ipſe An. aliunde queſiuit
Hec ei ſubſtitutio q2 fideicōmiſ-
ſi ius hz: pōt fieri cuicūq; heredi
pupillo vel maiori/ ſuo vel extra-
neo/ a q̄cūq; teſtatore. nā q̄libz he
res ex teſtamēto vel ab inteſtato
veniēs rogari pōt ꝑ fideicō. vt in
ſti. de fideicō. hered. §. in ꝑmis. ꝟ.
cū igif. et §. ꝑterea inteſtatus. eo
precognito et notato ꝙ quamuis
in predicta forma ſimpliciter di-
catur quandocunq; deceſſerit: et
nō adijciatur iſta clauſula: ſine li
beris: attamen ſi An. erat filiꝰ te
ſtatoris/ hec clauſula ſine liberis/
tacite ſubintelligif: q2 regula eſt
Quādocunq; teſtator rogauit fi
liū ſuū hereditatē reſtituere. con-
ditio ſi ſine liberis. ⁊c. tacite ſub-
audif: q2 non eſt veriſimile ꝙ ego
voluerī hereditatē excluſa prole
filij mei ad alium ꝑuenire. ſz in ex
traneo herede ſic rogato/ talis cō
ditio nō ineſt niſi expſſim appona
tur. vt. C. de inſtitu. et ſubſti. ſub
conditio. factis. l. gn̄aliter. §. vlti.

Filiꝰ rogatꝰ hereditatē reſtituere nō tenef eā reſtituere ſi cū liberis decedat.

¶ Additio. Probaf etiā in. l. cū
auus. ff. de cōdi. et demō. et in. l.
cum acutiſſimi. C. de fideicō. In
tellige ꝑmiſſa quādo filiꝰ rogatꝰ
ē poſt mortē ſuā reſtituere. ita lo-
quunf. ſ. allegata iura. ſecus ſi in
vita. ⁊ poteſt eſſe ratio: quia ſicut
teſtator ꝑtulit ſubſtitutū filio: ea-
dē ratiōe nepoti. ita dicit Bar. i
l. cū auus. Adde ꝙ nō refert hoc
caſu ſʒ eundē Bar. ibi/ an filiꝰ ſit
rogatꝰ a p̄re: vel an a m̄re: q2 eſt ea
dem ratio. Et nota ꝙ etiā ſi natu
ralis tm̄/ ſit rogatꝰ habet locū ꝑdi
cta cōditio. dicta. l. generaliter. §.
vlti. idē ḡ ſi rogef filiꝰ aut nepos
emācipatꝰ. ſecꝰ ſi extraneꝰ. vt ſu
pra dicit dn̄s Rolandinꝰ. ⁊ notat
glo. in verbo filios. in. d. §. fina. et
glo. in dicta. l. cum acutiſſimi. et
etiā glo. in. l. ex facto. §. ſi quis ro-
gatꝰ. ff. ad trebel. Itē nota ꝙ pre
dicta habēt veritatē nō ſolū quā
do filiꝰ rogatꝰ eſt reſtituere oīa
bona: ſed etiā qñ rogatꝰ eſt de ali
qua ꝑticulari re. vt dicit Bal. i di
cta. l. cū acutiſſimi. et ꝓbatur in
dicta. l. generaliter. §. vlti. i fi. Sʒ
quero quid ſi deſcendens rogat
aſcendentem? glo. in dicto. §. ſi

quis rogat⁹.ibi dũ dicit. ſi inſtituatur aliquis de deſcẽdẽtib⁹: videtur velle ꝙ tunc nõ [illegible]bet locũ p̃dicta cõditio.et hoc ſequit̃ Bar. in dicta.l.cũ auus:q: vt dicit non eſt eadẽ ratio. qđ facile ſpeculari põt. ¶ Item q̃ro iuxta p̃miſſa an natural̃ fili⁹ excludat ſubſtitutuz in caſu thematis p̃miſſi:⁊ et videt̃ ꝙ nõ vt.d.l.gñaliter.§.vlti.ibi.ni ſi ipſi liberi ſine iuſta ſobole.⁊c.ſ3 cõtra videt̃ ꝑ textũ.in dicta.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.vbi dicit tex.ſi quis rogatus fuerit vt ſi ſine liberis deceſſerit reſtituat hereditatez Papinian⁹.li.viij.reſpõſorũ ſcribit etiã naturalẽ filiũ efficere vt deficiat ꝯditio.⁊c.Glo.in dicto.§.vlti.multipliciter reſpondet. Sed Bar.in dicto.§.ſi q̇s rogat⁹. ſic diſtinguit.aut loquimur de naturali in ſeruitute cõcepto. aut đ alio naturali. Primo caſu. aut fuit ꝯcept⁹ in figura m̃rimonij ⁊ excludit ſubſtitutũ.vt inſtitu. de ſerui.cogna.in pun.et.ff.de lega.ij.l.lutius.ij.§.fi.et.ff.de iure delibe.l.fina.et ita loquit̃.d.§.ſi quis ꝯpulſus.vt pz ibi dũ dicit. et i libertino eodemq̧ colliberto hoc ſcribit. Scđo caſu ſubdiſtinguit:q: aut apparet de voluntate defuncti ꝙ de naturali filio ſenſerit: et voluntati ſtamus.vt.d.§.ſi quis rogat⁹.ibi dũ dicit.ex voluntate.⁊c. Et intellige ſm eundem Bar.vbi.ſ. volũtatẽ defuncti p̃ſumi:ſi verba dirigebat ad talẽ q̇ alios filios q̃ȝ naturales habere nõ poterat/vt ad furioſũ.vt.l.heredib⁹.§.fina.ff.ad trebel.vel ſi in aliqua parte teſtamenti de naturalib⁹ fecit mẽtionẽ.ar.l.qui filiabus.in prin.ff.de lega.i.Si ꝟo de volũtate nõ apparet:tũc aut erat hõ poſit⁹ in dignitate et de naturali ſenſiſſe nõ videt̃.vt dicto.§.ſi quis rogat⁹.ibi dũ dicit.ſ3 hoc ex dignitate.et intellige in dignitate ſm eundẽ: hoĩem honeſte vite vel honorabilis cognatiõis:ita vt eſſet ei verecũdia:ſi ſua cognatio ſiue domus deueniret ad baſtardos.ꝓ quo allegat i ar.l.i.§.⁊ generaliter.ff.de ventre in poſ.mit. et.l.i.§.de inſpiciẽdo.ꝟſi. publice eñi intereſt.ff.de vẽtre inſpi.alias naturalis excludit ſubſtitutuz. vt d.§.ſi q̇s rogat⁹.hec ille. ¶ Item adde ꝙ legitim⁹ tantũ nõ excludit ſubſtitutũ.caſus eſt in.l.ſi ita quis.§.i.ff.de leg.ij. De hac cõditione.ſi ſine liberis.vide lati⁹ per Bar.in.d.l.cum au⁹.et i.d.l.ſi ita quis.§.i.et per bal.in.d.l.generaliter.§.vltimo.et ꝑ eundem.in dicta.l.cũ acutiſſimi. C.de fideicõ. Gerardus mulert.

Fili⁹ naturalis an ⁊ q̃ñ excludat ſubſtitutuz

Fili⁹ legitim⁹ tñ non excludit ſubſtitutuz.

¶ Scđa forma talis ẽ. An. mihi heredez inſtituo.ſed ſi dict⁹ An. q̃ñcũq̧ deceſſerit ſine liberꝫ Frã. ſit heres.et hec eſt totalit̃ fideicõmiſſaria.ſiue dict⁹ An.ſit fili⁹ teſtatoris: ſiue extne⁹.quia licet iſta verba Fran.ſit heres directa videant̃:tñ ꝟtute horũ ꝟboꝝ:ſi ſine liberis: dicta ꝟba directa trahũt̃ ad fideicõ.et hec ꝓbant̃.ff.ad trebel.l.ex facto.in prin.⁊.l.ſceuola Et q: hec ꝟba ſi ſine liberꝫ.innuũt ꝙ ſiue in pupillari etate in qua liberos habere non poteſt/ſiue etiã poſtea quãdocũq̧ ſine liberꝫ moriat̃/videtur eſſe rogat⁹ per fideicõmiſ.hereditatẽ reſtituere poſt mortẽ.⁊ ideo quocũq̧ tẽpore moriatur ſine liberis: mater ⁊ q̇cũq̧ ſucceſſores eius hereditatẽ reſtituunt ſubſtituto/ detractis his q̃ ſuperi⁹ dicta ſunt.vt.ff.de vul.et pu.ſub.l.coheredi.§.cum filie.

¶ Tertia for̃a talia ꝟba hz An. mihi heredẽ inſtituo.ſed ſi dictus An.quãdocũq̧ deceſſerit ſine liberis Frã.inſtituo.Hãc etiã [illegible] omĩ tp̃e fideicõmiſſariã eſſe:⁊ idẽ ius et eundẽ effectũ ꝑ oĩa habere vt p̃dicte alie due.tũ per verbum

iſtituo: tū ꝓpt̃ illā ēt clauſulā ſine
liberꝭ. ⁊ q̄cūq̧ dicta ſūt circa p̄di-
ctas alias duas hic repetita intel-
ligas. ¶ Quarta forma his ṽbis
formaẗ an. filiū meū mihi heredē
iſtituo: verūtū ſi dict⁹ fili⁹ me⁹ de
ceſſerit ī pupillari etate vł̃ poſtea
q̄n͂cūq̧ ſine liberꝭ Frā. ſubſtituo.
ſub hac foꝛa ṽboꝝ ↄp̄rehendunẗ
tres ſubſtōnes. ſcȝ vna pupillaris
exp̄ſſa. ꝑ hoc qđ dr̃ ſi deceſſerit in
pupillari etate. et ex hac reſultat
vulgarꝭ q̄ ſub exp̄ſſa pupillari ↄti
neẗ. vt. ff. ď vul. ⁊ pu. l. iā hoc iure.
tertia ē fideicō. ꝑ hoc qđ dr̃ poſtea
q̄n͂cūq̧ ſine liberꝭ. ⁊ vnaq̄q̧ iſtaꝝ
hȝ ſuū effectū. nā ſi an. ſit heres: ⁊
ī pupillari etate deceſſerit: ſubſti-
tutus vocaẗ iure directo/ excluſa
mr̃e et aliīs legitīs ſucceſſoꝛib⁹. et
hoc ꝓpt̃ effectū prime pupillaris
exp̄ſſe q̄ mr̃eȝ repellit et ſubſtitu
tū admittit. vt. ff. ď vul. ⁊ pu. l. lu
ti⁹. et. l. p̄cib⁹. C. de īpube. ⁊ aliīs
ſubſti. ſi aūt An. nō ſit heres vł̃ q꞉
nolit vł̃ q꞉ nō poſſit/ tūc Frā. erit
heres iure directo/ ꝓpt̃ tacitā vul
garē q̄ ſurgit ex pupillari p̄dicta.
vt dictū ē. Si aūt An. heres erit
⁊ deīn factus pubes poſtea q̄n͂cūq̧
ſine liberꝭ deceſſerit: habebit locū
fideicōmiſſaria. vñ eo poſtea ſine
liberꝭ decedēte ſucceſſores here-
ditatē retinent ſubſtituto: cuȝ de-
falcatione et retentione eoꝝ que
ſuperi⁹ dicta ſunt. Et nota hic ꝙ
huiuſmodi quarte forme ſubſtitu
tio fieri nō pōt: niſi filiofamilias
pupillo: ꝓpter pupillarē exp̄ſſaȝ
que contineẗ in ea vt dictum eſt.
¶ Additio. Iſtas formas ſupra
tacitas: ſic tenet glo. ī verbo fidei
ↄmiſſi. ibi/ ſȝ ſi ita ſubſtituat. vſq̧
ad finē. in. ď. l. p̄cib⁹. Et aduerte
circa p̄miſſa q꞉ id qđ de hac q̄rta
forma. ſ̄. prime dicit dn̄s Rolā.
eſt indubitatū apud doctores. vt
dicit Bar. in. ď. l. centurio. ṗ. ſcđo
p̄ncipaľr q̄ro qn̄ ſubſtitutio ⁊c. ⁊
idē ī. ď. l. p̄cib⁹. ꝓpe. fi. ď aliīs aūt
trib⁹ q̄d ſentiāt: ſtatī infra oſten
dam. Gerardus mulert.
¶ Et ſi tu tabellio volueꝛꝭ ꝙ iſte
tres ſubſtitutiones aperti⁹ et cla
rius ex p̄dicta forma ↄſurgant: di
cas ita. Fran. pupillariter ⁊ vul-
gariť et ꝑ fideicōmiſſuȝ ſubſtituo
Hoc aūt medullit⁹ imp̄mas coꝛ-
di tuo tabellio. ꝙ ſi teſtatoꝛ habu-
it filiū īpuberē cui nō ſolū ī pupil
lari tp̄e: ſȝ etiā abinde ſupra ſub-
ſtituere voluerit. naȝ licet p̄dicta
ſubſtitutio hui⁹ quarti exēpli ſuf
ficere videaẗ. tn̄ ↄſulo tibi fideli-
ter vt vnā quāq̧ ꝑ ſe facias: ſcȝ p̄
mo pupillarē hoc modo An. filiū
meū mihi heredē inſtituo: verūtū
ſi dict⁹ fili⁹ me⁹ heres erit: ⁊ ī pu-
pillari etate deceſſerit Frā. ſit he
res. vel ſic/ fratres ſuperſtites et
p̄moꝛtuoꝝ fratrū ei⁹ liberi in ſtir
pes et nō in capita ſint heredes.
deīde facias fideicōmiſſariā hoc
mō. ſi vero dict⁹ An. fact⁹ pubes
poſtea q̄n͂cūq̧ deceſſerit ſine libe
ris/ vel ſic/ poſtea īfra. xx. vł̃. xxv.
annū/ vł̃ aliud tale tēp⁹ deceſſerit
ſine liberis ſubſtituo ei ꝑ fideicō-
miſſuȝ Frā. vl ſubſtituo ꝑ fidei-
ↄmiſſuȝ ſupſtites frēs ei⁹ ⁊ p̄moꝛ
tuoꝛuȝ fratrū ei⁹ liberos ī ſtirpes
et nō ī capita. Et qđ dr̃ de liberꝭ
p̄moꝛtuoꝝ fratrū intelligas ponē
dū eſſe ſi vſq̧ ad liberos fratrū te
ſtatoꝛ extendere voluerit. Nā ex
hoc ſollicitū et cautū te reddo vt — Subſti-
ſcias ꝙ ṽba ſubſtitutiōis nō extē — tutō nō
dūẗ vltra illos q̄s teſtatoꝛ exp̄ſſit — egrediẗ
Si eīn inſtitutꝭ trib⁹ vel plurib⁹ — pſonam
filiīs ita adīcio. ⁊ ſi aliq̄s eoꝝ de — ſubſti-
ceſſerit ſine liberis ſubſtituo ſup- — tuti.
ſtites/ certe ſi decedat vn⁹ eoꝝ re-
licto filio. deīnde moꝛiaẗ ali⁹ ſine
liberis: fili⁹ illi⁹ qui primo deceſ-
ſit/ nō admitteẗ cū patruis vł̃ ſine
patruis ad fideicōmiſſariā here-
ditatē illi⁹ filiȷ̄ q̄ ſine liberꝭ deceſ-
ſit: q꞉ nō extitit cōditio ſubſtōnis

in pſona pr̃is ei⁹. illos enī tm̄ ego
teſtator ſubſtituiꝗ ſupuiuerēt illi
q̄ ſine liberꝫ ðcedit. vt. C. ð fidei
cō. l. ſi in pſona. ꝛ. ff. de le. ij. l. vnū
§. rogo. ꝛ. l. cū pr̃. §. hereditatē.
¶ Additō. Facit. l. qui liberis §.
hec v̄ba. et. l. ſꝫ ſi plures i pri. ff.
de vul. et pu. et. l. ſi ex pluribus.
ff. de ſuis ꝛ legit. here. Nūquidē
ꝛ hui⁹ ſubſtitutiōis matia diffici
lis admodū vtiliſcꝫ valde et q̄ti-
diana ē/teſte Bar. i. l. cēturio. ff.
ð vul. ꝛ pu. in v̄ſi. expedit⁹ de cō-
trarijs. ꝛc. itacꝫ ꝛ eā alti⁹ attinge
re nō ab re mihi videꝛ. quare pri
mo reuoco in dubiū/an iſta ſubſti
tutio An. filiū meū mihi heredē
inſtituo/verū ſi qñcūcꝫ deceſſerit
Frā. ſit heres: poſt tēpora puber
tatꝫ penit⁹ expiret: dñs Rolādi-
nus. ſ. poſt pri. pñtis rubri. tenet
ꝙ ſic. ꝛ hoc tenet glo. fi. i. d. l. cētu
rio. ibi. ſi aūt eſſet pagan⁹. ꝛ glo. i
verbo fidei cōmiſſi. ibi. ſꝫ in paga
no dic. ꝛc. i. d. l. p̄cib⁹. ꝛ glo. mag.
in fi. in. §. q̄ ratione et glo. in. §. fi.
inſti. de pupil. ꝛ glo. in v̄bo ſubſti-
tutiōis. i. c. raynuti⁹. ð teſta. Itē
Azo i ſūma. C. ð ipu. ꝛ alijs ſub.
ꝛ Io. an. in. c. j. de teſta. in ſexto i
glo. antiq̄/ q̄eſt in v̄bo abſcꝫ dedu
ctiōe. ꝛ ſequūꝛ mlti doctores. Sꝫ
qꝛ aduerte ipſemet Io. an. i. d. c.
j. in nouella. videꝛ tenere ɔ̄riū dū
vult ꝙ ſubſtitutio ɔpēdioſa facta
ipuberi etiā p v̄ba directa ītra tē
pora pubertatꝫ valꝫ iure directo.
poſtea aūt iure fideicō. ð p̄mo eſt
caſ⁹. vt dicit i. d. c. j. et de ſcdo di-
cit eē caſū i. d. c. raynuti⁹. Itē di-
cit ꝙ de iure ciuili ē caſ⁹ i. l. p̄cib⁹
ð alle. nā. ibi ſm cū nulla ſpālitas
poniꝛ i milite. lꝫ mulier ibi ad pō
pā narrauerit ꝙ marit⁹ ei⁹ teſta-
tor ſcꝫ fuerat miles. primo qꝛ nō
fuit teſtat⁹ iure militari. qð pꝫ/qꝛ
bis ibi pōderaꝛ ꝙ fili⁹ fuit i ptāte
patris/qð nō fuiſſet neceſſariū ſi
fuiſſꝫ teſtat⁹ iure militari. l. miles

Subſtitutō cōpēdioſa hoc mō cōcepta An. filiū meū mihi heredē inſtituo verū ſi qñcūcꝫ deceſſerit Frā. ſit heres an poſt pubertatē penitus expiret.

ita. §. exheredato. ff. ð teſ. mi. et. l.
i teſtamēto. j. i. fi. C. illo ti. Itē in
d. l. p̄cib⁹. i fi. obliquaꝛ ſubſtō poſt
aduētū pubertatꝫ qð nō pcedit i
teſtamēto militꝫ. vt pꝫ i. d. l. cētu
rio. cū ibi notatꝫ. Itē ꝛ tertio illa
l. poniꝛ i titulo cōi. nā ſi pcederet
iure militari/fuiſſꝫ poſita i titulo
de teſ. mili. ita i ſiti arguit glo. i. c.
ſi ſup gr̃a. ð offi. dele. li. vi. Hanc
ſententiā ſuadet p̄ſūpta volūtas te
ſtatoris. vt dicit ipe Io. an. vbi. ſ.
ꝛ poſt cū Panor. i. d. c. raynuti⁹.
Nec obſtat. l. i pupillari. ꝛ. l. v̄bis
ciuilib⁹. ff. ð vul. ꝛ pu. qꝛ ſꝫ eūdē/
ibi voluit ſubſtituere pupillariter
tm̄ teſtator: ꝛ p errorē mai⁹ tēp⁹
exp̄ſſit. vel qð ibi dicit fruſtra ꝛc.
itellige ſꝫ eūdē/ɋ̄tū ad ſubſtōnē
directā. valebit tn̄ iure fidei ɔmiſ
ſi. hec opinio vꝛ dño Panor. vbi
ſ. multū equa ppter volūtatē te-
ſtatorꝫ q̄ i ſubſtōe retulit ſe ad oē
tēp⁹. Sed aduerte ꝙ Bar. i. d. l.
cēturio in hac difficultate neſcio
inquit q̄d dicā. ſubdit tamē dicēs
forte vtracꝫ opinio poſſit ſubſtine
ri: quare ſꝫ eū nō ꝙ verba directa
ɋ̄tuꝫ ad preſens ſunt duplicis ge
neris. quedā enī ſunt directa ꝛ ci-
uilia hoc eſt iure ciuili itroducta
vt v̄bū heres eſto. vt. l. obuenire.
ff. de v̄bo. ſig. Certū enī eſt ꝙ de-
portat⁹ nō pōt eē heres: qꝛ nō hꝫ
ea q̄ ſunt iuris ciuilis. itē p̄tor nō
pōt facere heredē: ſꝫ bonoꝝ poſſeſ
ſorē ꝛ ſilēs. vt. §. qs aūt inſti. ð bo-
no. poſ. ꝛ idē de v̄bo īſtituo. vt. l.
j. ꝛ p totū. ff. ð. here. inſti. ꝛ iſto mō
capiēdo ſi ſubſtō ē facta p v̄ba di
recta ciuilia/ſi ſemel valuit iure
directo nunꝙ̄ trahiꝛ ad fidei cō-
miſſuꝫ. vt. d. l. v̄bꝫ ciuilib⁹. ꝛ nota.
ibi ciuilib⁹. ita etiā notaꝛ i. d. l. in
pupillari. Quedā v̄o ſūt v̄ba dire
cta ñ ciuilia: ſꝫ a gētib⁹ inuēta. h⁹
eſt q̄ dirigūꝛ ad ſubſtitutū vt ipſe
de ſua manu capiat nō ab alio. vt
l. eā quā. C. ð fideicōmiſſis. i glo.

ſuꝑ ꝟbo directo. exēplū i ꝟbo ac-
cipiat. ⁊ in ꝟbo capiat: ⁊ i ꝟbo mo
riatᷣ. vt in. d. c. i. de teſta. i. vi. et iō
iſta ꝟba ſunt magis ꝯgrua et cōia
oib us gētib⁹. et iſto ſcđo mō acci-
piēdo / dicit ipē Bar. vbi. ſ. ꝙ opi
nio. Jo. and. volētis ꝙ ſubſtitutio
facta ꝑ ꝟba directa poſt aduentū
pubertatis obliqueᷣ: ſit ꝟa. ꝓbat
ipē Bar. illud dictum: talis acci-
piat vel moriaᷣ tali ⁊ ſiſia verba:
pñt itelligi ꝙ q̄s accipiat iure di-
recto: vt heres. et poſſent itelligi
vt q̄s vt legatari⁹ accipiat. ſua tñ
auctē. vt. l. titia. i. §. i. ff. de le. ij. et
ſic iſta ꝟba đ iure ciuili nō hñt ꝓ-
prium ſignificatum. quoniam ver
ba iuris ciuilis nō ſunt: ideo in du
bio intelligentur ſcḋm ꝙ caſus eue
niet. ꝙ ſi pupillus morietur intra
pupillarem etatem / lex interpreta
tur illam ſubſtitutionē directam.
ſi poſtea moriatur iterpretatur fi

Verbuz qđ pōt reperiri in ꝑterito et futuro iter ꝑtatur. ſcḋm accidētiaz facti.

deicōmiſſariam. Simile habem⁹
in verbo quod pōt reperiri in pre
terito et futuro. nam lex illud in-
terpretatur ſcḋm accidentiam facti
ſecūdū quod ſi in preterito occur
reret / in eo interpretabitur. et ita
ecōtra. l. hec conditio. i. §. fina. cū
ſimilibus. ff. de condi. et demonſt.
Et per hoc patet reſponſio ad cō
trariū qđ dicit. ꝙ directa ſubſtitu
tio nūꝙ̄ obliquaᷣ. cōcedo: ſed iſta
nūꝙ̄ fuit directa / ſi poſt pupillarē
etatem deceſſerit: quia hic ſciebat
lex illū tūc mortuū. vt. l. cū q̄dā
§. ſuū. ff. đ acq̄rēda here. et iō lex
ſemꝑ fuit certa / ⁊ ſi pupill⁹ deceſ-
ſiſſz i pupillari etate: eēt directa.
q̄ certa erat lex. Sz qñ ſunt ꝟba
directa ciuilia: illud ꝟbuz hz in ſe
ꝓpriū ſignificatū. vt iure directo
ſit heres: ⁊ iō ibi nō eſt neceſſaria
interꝑtatio. q̄ ſic voluiſſe defun-
ctū cōſtat. iō poſt tp̄a pubertatis
non obliq̄ᷣ. ita dicit Bar. vbi. ſ. ⁊
hoc forte voluit ſcḋz eū. ſentire Jo
han. and. in. d. c. i. in nouella. dum
ibi facit differētiā int̄ directā di-
recto: ⁊ iter directā nō directo. et
nota hāc cōcordiā Bar. quā etiaz
ſequut⁹ eſt ſūmi ingenij vir leguz
doctor meritiſſim⁹, dñs Nicolaus
de capella Bruxellenſ. preceptor
meus honorādus Louanij ordia
rie legens inſtitutiones. in ſuo ap
paratu i titu. de pupil. ſub. §. qua
ratione. in glo. ſuꝑ ꝟbū ad exēplū

Subſtitutō iſta ſi filius meus qñcūq̄ deceſſerit Frā. ſubſtituo / an ſit oī tēpore fideicommiſſaria

¶ Scđo reuoco in dubium. quid
de tali ſubſtitutione. Si fili⁹ me⁹
qñcunq̄ deceſſerit Franci. ſubſti
tuo: dñs Rolandin⁹. ſ. ꝟſi. prima
igiᷣ forma hec ē. ⁊c. tenet eā oīni
tp̄e fideicōmiſſariā eſſe. ita etiam
tenet glo. in ꝟbo fideicōmiſſi. in. d.
l. precib⁹. quā gloſam i hoc ſequū
tur multi docto. vt etiam oſtēdit
Bar. in. d. l. cēturio. ꝟſi. ſcđo prin
cipaliᷣ q̄ro. ita tenet etiam glo. in
c. j. đ teſta. i ſexto. Sed glo. mag.
in fi. in. §. qua rōne. inſti. de pupil.
tenet cōtrariū. quā glo. tenet Ja-
co. de are. ⁊ Ci. i. d. l. ꝑcib⁹. ⁊ Jo.
and. i. d. c. j. in nouella. Bar. i. d. l.
cēturio. ꝟſi. ſcđo ꝑncipaliter q̄ro
qñ ſubſtitutio ꝯpendioſa. ⁊c. poſt
multa argumenta ꝑ eū recitata ꝓ
vtraq̄ opinione. q̄d dicemus inq̄t
dubito. ſubdēs tandē ꝙ in ꝑdicta
q̄ōne debem⁹ ꝑmo aduertere ſi ex
ꝟbis ꝑ teſtatorē appoſitꝭ poſſum⁹
cōiecturari ꝙ voluit eā intra tp̄a
pubertatꝭ iure directo valere. qđ
ꝯtigit ſepe ſcḋm eū. Quid eñ ſi di-
cit teſtator ꝙ ſubſtitutus capiat
ſua auctē: ex hoc videᷣ iure dire-
cto. vt. l. titia. j. §. j. ſcḋm ꝑmā lectu-
rā. ff. đ lega. ij. et ibi hoc expſſe te-
net idē Bar. vl' q̄d ſi in ꝑcedētib⁹
ꝟbū illud cōe accepit ꝓ directo:
certe ⁊ i ſequētib⁹ accipieᷣ ꝓ dire
cto. vt. l. ſi ſeru⁹ pluriuz. §. fi. ff. de
leg. i. Jtē q̄d ſi teſtator dixit acci-
piat quaſi dicat accipiat đ manu
mea: nō eñ videᷣ deuenire libere
qñ ſua auctē non pōt accipe / ⁊ ſic
pōt ꝑ aliū ipediri. vt. ff. de vi ⁊ vi

ar.l.vim facit.in fi. facit qđ idem
Bar.dicit in.l.meuiꝰ.§. fundo.in
fi.§.ff.de leg.ij. Uel qđ ſi teſtatoꝛ
dixit/qñcunqꝫ filiꝰ meꝰ deceſſerit
volo hereditatẽ meã totã et inte=
grã ad talẽ venire:qꝛ tũc hoc non
pt eẽ niſi ex vigoꝛe pupillarꝫ dire
cte:qꝛ aľs ſubtraheret legitimã
et trebellianicã. ꝛ iõ erit directa.
ar.l.in teſtamẽto.i.in fi.C.de teſ.
mili. vel qđ ſi dicat oĩa bona mea
volo ad talẽ ꝑuenire:qꝛ eo ipſo ꝙ
dicit oĩa/ nichil excipit.vt.l. iulia=
nus i prin.ff.de lega.iij. vel dicit
ꝑueniat ſine aliqua diminutione:
et tũc excluderet matrẽ:qꝛ eſt pu
pillaris tacita ex volũtate ꝓbata
vt.d.l.p̃cibꝰ.in glo.ſuꝑ v̄bũ oĩno
ſecꝰ ſi dicat ꝑuenire volo oĩa bona
mea mobilia et imobilia et non di
cat iura et actiones.qꝛ tũc videt̃
inſtitutꝰ in certis bonis: qꝛ actio=
nes nõ ſunt bona mobilia vľ imo=
bilia.vt.l.quã tuberonis.§.fi.ff.đ
pecu.et Jaco.đ are.i.l.mouentiũ
ff.de ver.ſig.ꝛ ſpe.in ti.de fructi.
et intereſſe.§.i.v̄ſi.ſcđo q̃rit̃ an ꝑ
p̃dicta.ꝛc.ꝛ.l.a diuo pio.§. i vẽdi
tiõe.ff.de re iu. Qñcunqꝫ aliqđ il=
loꝛũ p̃dictoꝛũ v̄boꝝ nõ apponit̃ i
teſtamẽto:ſed loquit̃ ſimpliciter
teſtatoꝛ:illo caſu cũ volũtas teſta
toꝛis eſt dubia nec de eiꝰ volunta
te apparet tũc debemꝰ inſpicere
ſꝫ eũdẽ Bar.vbi.ſ̃.ſi q̃dẽ mr̃ eſt i
medio/et tũc interp̃tandũ ẽ ſꝫ cũ
ꝓ mr̃e tãqꝫ i benigniorẽ ꝑtem/et
erit oĩ tẽpoꝛe fideicõmiſſaria. fa=
cit qđ nota.in.l.q̃ duos.§.i.ff.đ re
bꝰ du.et qđ no.i glo.i.d.l. cẽturio
ꝛ in.d.l.p̃cibꝰ.ꝛ hoc caſu itelligit
ip̃e bar.opinionẽ oĩꝫ q̃ dicũt hanc
ſubſtõnẽ eẽ fidecõmiſſariã omni
tp̃e.ſcꝫ qñ mater ẽ in medio. Jdẽ
ſm eũ ſi in medio eſſet aliqua illa
rũ ꝑſonarũ ꝯ quã dixit nõ admit=
ti tacitã pupillarẽ. de q̃bꝰ ẽt dixi
ſ̃.in rub.de pupillari ſubſtitutõe
in.v̄. adde dũ dñs Rolãdinꝰ.ꝛc.

Actiões nõ ſunt bõa mo=bilia nec imo bilia.

Predicta limita nĩſi ſint ſubſtitu
ti filij teſtatoꝛis qui ex p̃ſumpta
volũtate defuncti mr̃ez excludũt
vt nota.in.d.l.p̃cibꝰ.ꝑ glo.vlti.et
ꝑ eũdẽ.Bar.i.l.lutius.ff.de vul.
et ibi glo.in v̄bo nõ ad matrẽ.fa=
cit qđ doctoꝛes dicũt.in.l.fi. C.đ
inſti.et ſubſti. Nõ obſtat ſm eũ.l.
p̃cibꝰ.ſepe alle. vbi p̃mo eſt dire=
cta poſtea fideicommiſſaria:et tñ
mater eſt in medio: qꝛ ibi eſt ſpe=
ciale ſm eum in teſtamẽto militis
q̃ põt ſubſtituere directo oĩ tp̃e.
Sꝫ ſi fuiſſꝫ paganꝰ tũc eẽt oĩ tp̃e
fideicõmiſſaria matre exiſtẽte in
medio.vt dicit ipſe Bar.vel dic
ſm Jo.an.in.d.c.i.de teſta.in.vi.
in nouella.ꝙ illa.l.p̃cibꝰ. loquit̃ i
ſubſtõne q̃ fit ꝑ verba directa. ita
refert etiã Panoꝛ.i.c. raynutiꝰ.
de teſ. Eodẽ mõ ſoluꝰ ꝯriũ qđ poſ
ſet foꝛmari đ.d.c.i.qꝛ ꝛ ibi ſubſtitu
tio fuit facta ꝑ verbuꝫ directũ.vt
ibi notat glo.in v̄bo filie moꝛeret̃:
ſꝫ nos loq̃mur qñ fit ꝑ verbũ cõe
Quõ aũt differãt directũ et cõe
et obliquũ.et quõ poſſint dinoſci
vnũ ab alio.j̃.dicã. Si v̄o neqꝫ mr̃
neqꝫ aliqua ꝑſonaꝝ illaꝝ de q̃bꝰ.ſ̃
eſt in medio.tũc ſm eundẽ Bar.
vbi.ſ̃.ſi deceſſerit i pupillari eta=
te erit pupillaris directa. poſtea
aũt fideicõmiſſaria.ꝓbat:qꝛ v̄bũ
qđ põt ſe hr̃e ad plura tp̃a iudica
tur i dubio ꝓlatũ eẽ ab initio. vt
oſtẽdat futuros euẽtus.l.hec con
ditio.i.§.fi.de cõdi.et demõ.l.ſed
iulianꝰ.§. ꝓinde.ff.ad mace.et.l.
q̃ res.poſt prin.de ſolu. Aut ergo
iſte filiꝰ deceſſit in pupillari etate
et videt̃ hoc verbũ ꝓlatũ ac ſi di=
xiſſet teſtatoꝛ/ ſi i pupillari etate
deceſſerit.ſi vero poſtea decedat
videt̃ ꝓlatũ in fideicõmiſſaria.et
ſic videt̃ iſta ſubſtitutio vnifoꝛ=
mis.qꝛ lex q̃ ſemꝑ ẽ certa de euẽ=
tu.l.cũ q̃dã.§. ſuiſ.ff.đ acq̃.here.
facit iſtam ſubſtitutionẽ ab initio
pupillarẽ:et ex poſt facto fideicõ

Lex ſꝑ certa eſt de euen=tu.

miſſariã . et ideo non variatur ex
tẽpore ſed eſt vniformis: ꝛ in vnũ
caſum poteſt omitti. facit qd ſta=
tim dixi. ṡ. in verſi. et ꝑ hoc patet
reſpõſio. ꝛc. Hanc materiã ꝛ que
circa eam poſſent queri proſeque
re latius. vt per Bar. vbi. ṡ. et la=
tiſſime. vt ꝑ Bal. in. d. l. ꝓcibꝰ. in
ꝟſi. mõ ergo reuocemus in dubiũ
iſtũ paſſum. ꝛc. itẽ vt per Angelũ
are. in. d. §. fina. in verſi. quo ergo
quãdo ſit ſubſtitutio compendio=
ſa. ꝛc. ¶ Tertio reuoco in dubiuꝫ

Subſti=
tutó cõ=
pẽdioſa
ꝯcepta
hoc mõ
ſi An.
qñcũ$
deceſſe=
rit ſine
liberis
Frã. ſit
heres
an ſit
ſemꝑ fi=
deicom=
miſſa=
riae

quid de iſta ſubſtitutiõe. Si An.
quandocunq$ deceſſerit ſine libe=
ris Frã. ſit heres: do minꝰ Rolã
dinꝰ. ṡ. in ꝟſi. ſecunda forma talis
eſt. tenet ꝙ talis ſubſtitutio ſemꝑ
eſt fideicõmiſſaria. Adde ꝙ ita te
net etiam. d. glo. in verbo fideicõ=
miſſi. i. d. l. ꝓcibꝰ. idẽ tenet Inno.
in. c. raynutiꝰ. de teſta. Sꝫ Py. et
alij dicũt hoc eſſe falſuꝫ. vt refert
Bar. in. d. l. cẽturio. in verſi. quid
ſi teſtator ſic ſubſtituit qñcũq$ ꝛc.
et ꝯ caſũ. d. l. cẽturio. vbi fuerunt
appoſita illa ꝟba ſine liberis: ꝛ tñ
valet iure cõi intra tẽpora puber
tatis. nec etiaꝫ illa ꝟba hñt indu=
cere fideicõmiſſariaꝫ ſubſtõnem.
nã ꝯgruũt pupillari etati. ꝯſtat ei
pupillũ decedere ſine liberis. pro
iſta opinione ẽ etiã caſus exꝓſſus
in. d. c. i. de teſta. li. vi. vbi ꝑterea
dr̃ ꝙ i ſubſtõnibꝰ ſemꝑ ẽ interꝑta
tio faciẽda vt ſubſtitutio directa
intelligatꝛ potiꝰ ꝙ̃ obliqua: dũmõ
earũ verbis et ꝑſonis ꝯueniat iſti
tutis: ſic eſt i ꝓpoſito: ergo iſtud
vult etiã glo. in. §. fina. inſti. de pu
pil. ſub. vide latiꝰ ꝑ bar. vbi ſupra
et bal. in. d. l. ꝓcibꝰ. i. ꝟ. tertio glo.
dicit ꝙ qñ cõditio ſine liberis. ꝛc.
et ꝑ Johã. an. in. d. c. i. in nouella
Aduerte ꝙ ea q̃ circa hãc formã
dicuntꝛ debent etiã dici circa illaꝫ
formã quã ponit idẽ dñs Rolan
dinꝰ ſupra in ꝟſi. tertia forma ta=
lia verba habet. ꝛc. cũ nõ ſit diffe

rẽtia inter ꝟbũ heres eſto: et ver=
bũ inſtituo. vt infra patebit. ¶ Ut
materiã huiꝰ ꝯpendioſe ſubſtitu=
tionis: que ꝑfecto difficilis et in=
tricata eſt. plene intelligas diſtin=
gue: qꝛ aut ſubſtitutio ꝯpendioſa
fit a milite. aut a pagano. ſi a mi=
lite tũc aut fit per verba mere di=
recta: vt qꝛ dixit teſtator ſi filius
meꝰ quãdocunq$ deceſſerit talis
ſit heres aut taleꝫ heredem facio
aut talẽ inſtituo. ꝛ valet iure dire=
cto ſꝑ ex ꝓuilegio militis. ꝛ ſi mo
riatꝛ filiꝰ in pupillari etate ſubſti=
tutꝰ habebit oĩa bona tã pr̃is ꝙ̃
filij. ſi vero in adulta moriatꝛ eta=
te tũc capit dũtaxat bona patris
cũ fructibꝰ in hereditate inuẽtis
dicta. l. centurio. et. l. miles etiam
his. iũcta ibi glo. et. l. miles ita. §.
i. ff. de mili. teſta. ꝛ. l. in teſtamẽto
i. C. illo. ti. nec hoc caſu obliquatꝛ
huiuſmodi ſubſtitutio licꝫ mater
ſit in medio. vt dicit Bar. i. d. l. cẽ
turio. in prima oppoſitione ad ſe=
cũdã partẽ illiꝰ legis. Nec obſtat
ſepedicta. l. ꝓcibꝰ. vbi. poſt puber
tatẽ obliquatꝛ: qꝛ ibi ſm̃ Bar. fuit
facta ꝑ verbũ cõmune: ſcꝫ ſubſti=
tuo: nõ ꝑ verbũ directũ. vel dic ꝙ
licꝫ ibi fuit ꝟbũ directũ iure gen=
tiũ: non tñ fuit directum ciuile de
quo ſupra dictũ eſt. Uel dic ꝙ ibi
nõ fuit teſtamentũ factũ iure mi=
litari. de quo dixi. ṡ. poſt ꝓncipiũ
preſentis additionis. Aut fit per
ꝟba mere obliqua. vt qꝛ teſtator
dixit rogo heredẽ vt hereditateꝫ
quandocunq$ deceſſerit reſtituat
tali. et ſemꝑ eſt fideicõmiſſaria. l.
coheredi. §. cũ filie. ff. de vul. Aut
fit ꝑ verba cõia: vt qꝛ dixit teſta=
tor ſi filiꝰ meꝰ quãdocũq$ deceſſe
rit ſubſtituo ei caiũ: et tunc ſi ma
ter eſt in medio et filiꝰ adultꝰ mo
riatur talis ſubſtitutio fauore ma
tris obliquatꝛ et ẽ fideicõmiſſaria
dicta. l. precibus. in fine ſm̃ vnuꝫ
intellectũ: alś ſemꝑ valet iure di=

recto. dicta.l.cẽturio. cũ ibi nota
tis ꝑ Bar. ita loquiꝛ glo.mag.in
dicto.§.qua ratiõe inſtitu. de pu-
pil. Si vero fiat a pagano ſimili-
ter eſt diſtinguenduz: quia aut fit
per verba mere directa: et tunc ſi
fili⁹ moriaꝛ in pupillari etate va-
let iure directo. l.luti⁹.ff.de vul.
Si vero in adulta etate moriatur
tunc ex his que ſupra dicta ſunt
diſtingue: quia aut eſt facta ſub-
ſtitutio per verba directa ciuilia
et tunc nullo modo valet poſt pu
bertatez. ſed deuoluiꝛ hereditas
ad veniẽtes ab inteſtato ꝑ textuz
in.l.verbis ciuilib⁹.et.l.in pupil-
lari.ff.eo.et textũ in.d.§.q̃ ratiõe
in fi. ſi vero fiat ſubſtitutio ꝑ ver-
ba directa nõ ciuilia. vt eſt verbũ
moriaꝛ: ⁊ ſimilia. tũc intra puber
tatẽ valz iure directo: poſtea aũt
iure fideicõmiſſi.c.j.ð teſta.i.vj.
iũcto.c.raynuti⁹.de teſta.in. anti.
Aut fit a pagano huiuſmodi ſub
ſtitutio cõpendioſa ꝑ verba mere
obliqua tunc ſemꝑ eſt fideicõmiſ-
ſaria et mater nõ excludiꝛ.d.l.co
heredi.§.cũ filie: iũcta.d.l.ꝓcib⁹.
Aut fit a pagano ꝑ ṽbũ cõmune
vt eſt verbũ ſubſtituo et ſilia. tũc
vt ſupra patet eſt diuerſitas ⁊ di-
ſcordia inter gloſas. ſed dic ex ſu-
pradictis qꝛ aut mater eſt in me-
dio aut nõ eſt. ꝑmo caſu iterũ di-
ſtingue qꝛ aut ẽ ſubſtitut⁹ fili⁹ te-
ſtatoris. et hoc caſu valet iure di-
recto intra tẽpus pubertatis: et
mater excludiꝛ ex preſumpta vo
luntate teſtatoris. vt vult glo.fi.i
fine. in dicta.l.precibus. et glo.in
verbo nõ ad matrẽ.i.l.luti⁹.ff.de
vulga. et ibi Bar. poſt pubertatẽ
vero valet iure fideicõmiſſo.d.c.
raynuti⁹. Aut eſt ſubſtitut⁹ extra
neus et tunc fauore matris talis
ſubſtitutio ſemꝑ eſt fideicõmiſſa-
ria: ſec⁹ ſi fit a milite. vt ſupra di-
ctũ eſt per.d.l.precib⁹. ſm vnũ in
tellectũ. Aut mꝛ nõ eſt in medio.

tunc ab initio valet iure directo
poſtea vero obliquaꝛ. vt vult glo.
mag.in.d.§.qua ratione. Hec pre
dicta diſtinctio colligiꝛ ex dictis
Bar.in.d.l.cẽturio.⁊ ex his q̃.ſ.
dixi quam tene menti. ¶ Quero
an ſubſtitutio cõpendioſa facta ꝑ
verbũ cõe cõtineat vulgarẽ. ſcz ſi
inſtitut⁹ nõ erit heres: Bar. in ſe-
pe dicta.l.cẽturio.ṽſi. quero vtrũ
ſubſtitutio cõpendioſa facta per
verbũ cõe.⁊c̃. ſic diſtinguit. Aut
illa ꝯpendioſa cõtinet pupillarẽ:
quod quãdo ſit ex ꝑdictis appa-
ret. tunc cõtinet vulgarẽ. vt.l.iã
hoc iure.i princi.ff. de vulg. Aut
nõ cõtinet pupillarẽ vt puta quia
facta filio maiori vel emancipato
vel alij vt patet ex predictis: et
tunc ſi illa compendioſa eſſet fa-
cta per verbũ mere obliquũ: non
continet vulgarẽ. immo illa ſub-
ſtitutõ euaneſcit iſtituto nõ adeũ
te. vt.l.ille a quo.§.ſi de teſtamẽ-
to.in fine.ff.ad trebellia. ſed ſi eſ-
ſet facta per verbũ cõe tunc cõti-
net vulgarẽ ſm Ja.de ra. vt dicit
Ci.in.l.precib⁹.C.de ipu.⁊ alijs
ſub.⁊ tenet hoc Raynu. vt refert
Bar. vbi.ſ. qð dicit ſe putare ve
rũ. nã vt ſubdit: verboꝝ ſignifica
tio hoc iportat. dicit ei teſtator ſi
fili⁹ me⁹ deceſſerit ſine liberis: vꝛ
quãdocunqꝫ: quia intelligiꝛ ſiue
decedat in vita teſtãtis ſiue non:
ſiue ante teſtamentũ ſiue poſt. vt
l.quidã relegatus.ff.de reb⁹ du.
et.l.hec conditio.j.§.fina.de con-
ditio.et demonſtra. ſed dictis ca-
ſibus ſine dubio dicta ſubſtitutio
nõ poteſt verificari niſi per vulga
rez: ergo. Contra predicta videꝛ
tex.in.l.heredes mei.§.cũ ita.ff.
ad trebellia. vbi facta ſubſtitutio
per verbũ cõmune: peruenire vo
lo ſemper videtur fideicõmiſſaria
Soluit Bar. vbi.ſ. quia hoc verũ
poſt aditã hereditatẽ. Scðo op-
poniꝛ cõtra ꝑdicta ⁊ videꝛ ꝙ hec

Subſti-
tutõ cõ-
pẽdioſa
facta per
ṽbũ cõe
an cõti-
neat vul
garem.

ſubſtitutio ꝯpēdioſa nō ꝯtieat ni-
ſi vulgarē tm̄: ⁊ nullo mō trahaꝛ
ad fideicōmiſſariā. vt. d. l. iā hoc
iure. ff. d. vul. nā ibi dꝛ ꝙ breuiloq̄
fctā i paribꝰ ꝑ verbū ſubſtituo cō
tinet tm̄mō vulgarē. ⁊ idē in cō-
pendioſa. Bar. vbi. s. ſoluit ſic di
ſtinguēs. ſiq̄dē ſubſtitutio cōpen-
dioſa ē fctā ꝑ adiectionē tpis im-
portati per diſtributiuū qn̄cūqꝫ:
tūc ſine dubio cōtinet fidei cōmiſ
ſariā pꝰ aditā hereditatē qn̄cūqꝫ:
ꝑ ea q̄. s. dicta ſunt. idē ſi nō ē ap-
poſita dictio qn̄cunqꝫ: ſed alia di-
ctio q̄ de natura ſui tpis tractum
ſignificat. vt ſi deceſſerit ſine libe
ris: licet nō dicat qn̄cūqꝫ: qꝛ tunc
requirit tractuz tēporis vt appa-
reat vtrum decedet ſine liberis: ⁊
tunc cōtinet fideicōmiſſariam. vt
d. l. heredes mei. §. cū ita. et. d. c. j.
de teſta. lib. vj. et facit ſm̄ eundez
Bar. d. l. pcibꝰ. Sꝫ ſi dixerit teſta
tor filio meo talē ſubſtituo/ nullo
adiecto qd̄ req̄rat tractū tempo-
ris/ tūc iſta ſubſtitutio nō eſſet cō
pendioſa: ſed vulgaris tm̄/ vel pu
pillaris ſi eēt facta filio ipuberi.
vt. l. gallꝰ. §. j. ſcd̄m vnā caſus po
ſitionem. ff. de libe. ⁊ poſthumis.
et probaꝛ. in. d. l. iā hoc iure. ff. de
vulgari. ¶ Sꝫ qꝛ. s. mētio fctā ē
de ꝟbis directis: cōibꝰ/ ⁊ obliq̄s.
quero: ⁊ reuoco i dubiū q̄ ſint ver
ba directa/ que cōia/ ⁊ que obliq̄.
Pro hoꝝ itelligētia nota tres re-
glas q̄s pōit Bar. i. d. l. cēturio.
Direc-
ctū ꝟbū
q̄d ſit.
in ꝟſi. q̄nto ⁊ vltio pͥncipaliꝛ ē vi-
dēdū. Prima ē ꝙ verbū directuz
eſt illud qd̄ de ſui natura iportat
vt ille cui relinquiꝛ/ de ſua manu ⁊
auctē propria accipiat: nec in al-
teriꝰ factū trahiꝛ. vt ē ꝟbū heres
eſto. ⁊ verbū iſtituo/ ⁊ ſilia. vt. l. eā
quā. C. de fideicōmiſ. ⁊ ꝓbatur ꝑ
tex. i. l. omne verbū. C. cōia de le-
Obliq̄
verba q̄
ſint
ga. Alia regula eſt ꝙ verba obliq̄
ſūt q̄ ſonant vt quis capiat de ma
nu alteriꝰ q̄ꝫ teſtatoris. vt ſi dicat

teſtator inſtituo te caium heredē.
⁊ rogo/ volo: aut fidei tue ꝯmitto
vt hereditatē meā reſtituas ſeio.
vt ex tex. in. d. l. coheredi. §. cū fi-
lie. ff. d vulga. ⁊. ff. ⁊. C. ad trebel.
per totum. et inſti. de fideicom. he
re. per totum. Tertia regula ē ꝙ
Cōia ꝟ-
ba que
ſint.
verba cōmunia ſunt que habent
vtrāqꝫ ſignificationez. vel poſſūt
ad vtrūqꝫ intellectū trahi. vt ver
bū ſubſtituo/ verbū ꝑueniat/ ver-
bum habeat/ et verbū deuoluaꝛ.
idem in ſimilibꝰ. Hanc materiam
proſequere latius vt per eundem
Bar. vbi. s. vide etiā late ꝑ An-
ge. are. i. d. §. fina. inſti. d pupil. vbi
enumerat nouē verba directa. di-
cit tm̄ ꝙ non oīa illa ſunt directa
ciuilia. ſꝫ ſolū illa duo heres eſto/
⁊ verbū inſtituo. cetera vero ſunt
directa de iure gentiū. de q̄ etiaz
ſupra dixi i preſenti additione. in
ꝟſi. ſꝫ aduerte ꝙ Bar. ⁊c. et iſtud
dicit ipſe Ange. notanduz ad ma
teriā. l. verbis ciuilibꝰ. ff. de vul-
ga. qꝛ verba directa ciuilia nunq̄ꝫ
poſſunt obliquari. vt ibi. ſed alia
ſic vt. s. ſatis deductū ē. Itē ſub-
dit idē Ange. ibidē q̄ ⁊ q̄t ſint ver
ba obliqua et que ⁊ quot cōia. de
q̄ dic vt ibi ꝑ eū. ⁊ ꝑ Bar. vbi. s.
Finaliter q̄ro an hec ſubſtitutio
Subſti-
tutio cō
pēdioſa
an per ſe
ſit ſubſti
tutio.
cōpendioſa ſit ꝑ ſe ſubtitutio: an
vero tm̄ quedā adiectio ſubſtitu-
tionis. Idē Bar. vbi. s. i verſi. ſe
cūdo q̄ro q̄re dicatur ⁊c. rn̄det ꝙ
aut iſta ſubſtitutō ſit a milite/ qui
poteſt etiam maiori et ſic puberi
directo ſubſtinere: et tūc eſt vera
ſubſtitutio/ et ſpēs ſubſtōnis. d. l.
cēturio. iūcta glo. i ꝟbo dūtaxat.
aut ſit a pagano/ et tūc magis eſt
adiectio ſubſtitutiōis q̄ꝫ vera ſub
ſtitutio. nā tūc cōtinet vulgares/
pupillares. aut fidei cōmiſſarias.
vt. s. patet. Per hec ſit breuiꝛ ex
pedita difficilis hec ⁊ ſubtilis cō
pēdioſe ſubſtōnis materia. quā ſi
altius forte attigere libeat recur.

ras ad Bar. ⁊ alios ſcribentes in ſepe dicta. l. centurio. ff. de vulga. et ad eundē/itē etiam ad Bal. et alios ī ſepe allegata. l. precibus. C. de impu. et alijs ſubſti. ad Pa nor. in. c. raynutiꝰ de teſta. ad Jo. and. in. c. j. de teſta. libro. vj. in no uella. et ad Ange. are. et alios i. §. fina. iſti. de pupillari ſubſti. G. m.

De breuiloqua ſeu reciproca ſubſtitutiōe. Rubrica. xxvij.

Subſtitutio breuiloqua q̄re dicatur breuiloqua.

Teſtator habēs duos vł plures filios ipuberes ſue patrie ptāti ſubditos/iſtitutionem eis breuiloquā facere poteſt hoc modo An. et Frā. filios meos impuberes michi heredes inſtituo: ⁊ eos īuicē ſubſtituo. Dicitur autē ſubſtitutio breuiloqua ideo qꝛ ſub hac ꝟboꝝ breuitate continet quattuoꝛ ſubſtitutiōes. ſcilicet duas pupillares exp̄ſſas: et duas vulgares exp̄ſſas: et hāc ſubſtitutionē lex etiā appellat reciprocā. vt. ff. ꝺ vulg. ſub. l. iā hoc iure. Vñ ſi An. heres erit ⁊ in pupillari etate deceſſerit Frā. ſupuiuēs vocabitur iure directo: et eodē modo ſi Frā. heres erit ⁊ in pupillari etate ꝺceſſerit An. ſupuiuens vocabit̄ heres iure directo. ⁊ in vtroq; excludit̄ mat̄ ⁊ ceteri ab inteſtato veniētes ꝑpt̄ effectū pupillaris exp̄ſſe. vt ſepe dictum eſt: ⁊ ſic habes duas expreſſas pupillares. vnam videlicet in perſona cuiuſlibet quarum quelibet eſt expreſſa quo ad effectuz licet non quo ad verba.

Subſtitutō pupillaris contēta ſub breuiloq̄ excludit matrez.

Additio. Facit. l. lutiꝰ. ij. rñſo. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ ibi Bar. i ꝟſi. ſecundo q̄ro vtrū hec ſubſtitutio ⁊c̄. ⁊ vide q̄ dixi ⁊ addidi. ſ̄. i rub. de vul. ſub. i ſcd̄a additiōe. G. m.

Itē cōſurgūt ex his ꝟbis due vulgares: qꝛ ſi aliq̄s eoꝝ heres nō erit. puta qꝛ nolit vel qꝛ nō poſſit. aliꝰ iſolidū erit heres. nec credas ꝙ hec ꝟba poſſit i hoc caſu retorqueri ad fidei cōmiſſum ꝗuis hic ponat̄ iſtud verbuz ſubſtituo: qꝛ tm̄modo habēt effectū pupillarẽ et vulgaris: vt dictū ē. ⁊ hoc ꝟbū ſubſtituo in pupillari et vulgari ſemper ſe adaptat iure directo vt in ſequenti rubrica dicitur.

Additio. De hoc an. ſ. hec ſubſtitutio vos iuicē ſubſtituo ꝯtieat fideicōmiſſariā dicā. ĵ. iſta ru. i. ꝟ. itē q̄ro an ne hec ſubſtitutio vos i uicez ſubſtituo cōtineat fideicommiſſariā Gerardus mu.

Et nō ꝙ hec ſubſtitutio fieri ñ pōt: niſi iſtituti ſint filij ⁊ pupilli exiſtētes i ptāte teſtatorẽ: quia ſi inſtituti eſſent puberes vł emancipati vł alij extranei et fieret eis ſubſtitutio per verba predicta. ſ. eos inuicē ſubſtituo nō eſſet breuiloqua imo vulgarẽ tacita. vt. ſ̄. in rubri. de vulg. ſubſti. ꝟ. tacita vulgaris ē illa in qua ⁊c̄. dictum eſt.

Additio. Jdē ſi alt̄ ſit pupillꝰ ⁊ i ptāte alt̄ ꝟo maioꝛ vel nō i poteſtate. d. l. iam hoc iure. ſ̄. alle. ⁊ d. l. lutiꝰ. ⁊. l. i teſtamento. j. rñſo. C. de mili. teſtamēto. ⁊ ē rō vt eq̄litas iter iuicē ſubſtitutos ſeruet̄ quā quidē iura ſeruāda ꝑcipiūt. vt i auc. eq̄litas. C. ꝺ pac. ꝯuētis et. l. illꝺ circa fi. C. de colla. nā cū nō pōt valere ſubſtitutio pupillaris i ꝑſona eiꝰ q̄ ē maioꝛ vel nō eſt in ptāte. l. ij. j. ⁊. ij. rñſis. ff. ꝺ vul. ꝗ nec hoc caſu ꝯtinebit̄ pupillarẽ in ꝑſona pupilli. ꝑ. d. rationē. Et aduerte dū dñs Rolādinꝰ. ſ̄. dicit ꝙ hec ſubſtitutio/vos iuicem ſubſtituo/ſi fiat ex̄neis aut puberibꝰ ꝯtiet duas vulgares tacitas hoc itellige q̄ ad ꝟba nō q̄ ad effectū. facit qꝺ dicit idē Rolādinꝰ. ſ̄. prīe pꝰ ꝓnci. pñtẽ rubri. diuerſis eiꝰ reſpectibꝰ vna ⁊ eadē ſub-

Eq̄litas ſeruanda ē inter iuicem ſubſtitutos